

Iar mama din neam de preoți dela șes, reprezentând, unul, dorul de luptă și de dezrobire, iar cealaltă — linia poeziei, a literaturii. A pomenit cu evlavie de un îndepărtat strămoș, popa Bratu, venit la Rășinari prin anul 1480, și apoi — cu mândrie și cu mare dragoste pentru biserica noastră a povestit pe scurt despre înaintașii săi — preoți din Rășinari — luptători și cărturari din sec. X.X-lea, până la tatăl său, protopop Iosif.

Despre preoții din partea mamei, zicea Octavian Goga: „Bunicul meu după mamă, protopopul Ion Bratu, preot la Rășinari, a fost și el un cărturar și om politic. Fugit de Unguri, după revoluția din 48 și după căderea orașului Sibiu, a trecut munții cu comitetul național de atunci și împrietenit cu un boier, Glogoveanu, a stat până la 1852 ca protopop la R. Vâlcea, de unde întors acasă — încărcat de amintiri, plin de cântece și de toate acele impulsuri, pe urma cărora nepotul sau strănepotul lui a venit să constate o indisolubilă legătură între cele două versante ale Carpaților — a devenit unul dintre colaboratorii cel mai asidui ai marelui Mitropolit Șaguna“.

Așa povestea Oct. Goga în „Porunca Vremii“ din 8 Iunie 1936, dând și alte lămuriri prețioase cu privire la mediul preotesc și bisericesc, în care a crescut, înfiripându-și cântecul din ceasloave și tropare, între preoți și între dascăli, — simțind cum granițele sunt țâpușe de fier înfipte în carnea unui neam.

Dar preoții culți dela Sibiu și dela Rășinari au însemnat cu drag și înțelegere și alte știri referitoare la familia lui Octavian Goga. Iată-le, prin bunăvoința păr. protopop Manlu Lungu din Rășinari.

Protopopul Coman Bârsan, sfințit în România în 1740, a trăit peste o sută de ani. El are un fiu: Sava Bârsan-Popovici (1768 — 1808) care se mai numește și protopopul „cel bătrân“ și care lasă în urmă-i doi copii, ambii preoți: Sava „cel tânăr“ (1765 — 1816) și Dan Popovici.

Din pr. Sava „cel tânăr“ urmează: pr. Dan (1788 — 1876), apoi fiul acestuia, vestitul și bunul preot cărturar Sava Popovici-Barcian (1814 — 1879), autor didactic și scriitor, despre care eu însumi posed multe date importante, și care este tatăl doctorului Danil Popovici-Barcian (memorandist, pedagog bine cunoscut, autor, revizor al școalelor confesionale din Arhiepiscopia Sibiului). Acești bărbații ai bisericii scriau spre folosul „gintei române“ și al clerului ortodox, „neunit“. O lume idealistă de parohi „neuniți și învățători naționali“. Așa erau acești preoți români din Rășinari, cari — înaintași ai lui Goga — luptau „pentru îmbunarea stării politice a unei nații asuprite de injuria veacurilor“.

Din pr. Dan Popovici (al doilea băiat al bătrânului protopop Sava Bârsan Popovici) coboară două fete: Opreana și Stana (căs. cu Dan Bratu). Din Dan Bratu s'a născut pr. Ion Bratu (1819 — 1878 Ian. 10), bunicul după mamă al lui Octavian Goga. El are două fiice: Maria și Aurelia (Paraschiva) — n. 2 Oct. 1856 — mama poetului, ea însăși scriitoare. S'a căsătorit cu pr. Iosif Goga la 27 Ianuarie 1880. Octavian este fiul cel mai mare: născut la 20 Martie 1881. Urmează Victor (n. 1882 Apr. 12 și † 27 Aug. 1883), Victoria (învățătoare, n. 15 Sept. 1883 și † 3 Martie 1904) Claudia (Maria) n. 18 Oct. 1886 și Eugen (Iosif — eroul și scriitorul — n. 11 Dec. 1888 și † 4 Iunie 1935.

Tatăl protopopului Iosif Goga se numea Natanail Goga și era din Crăciunelul de sus jud. Târnava Mică,

unde bunicul poetului după tată, în 1848, luase parte în tabăra lui Axinte.

Din aceste generații de luptători și de preoți a căpătat neamul nostru românesc pe Octavian Goga. Dela el a luat poetul, scriitorul, gazetarul neînfricoșat, omul politic, gânditorul — forța spirituală cu care ne vom mândri de-apururi. Dela acești preoți l-a fost urșită viața-i de sbucium închinată ideii naționale, dela ei liniștea eternă în biserica și mănăstirea simbolică dela Ciucea. Prin ei, a purces el către unitatea sufletească a poporului român și în spiritul lor înțelegea să lupte pentru consolidarea României-Mari.

Pagina Bisericii dela „Universul“ s'a crezut da-toare să dea aceste știri, căci Oct. Goga, pe cât este al neamului, pe atât este și al Bisericii, un fiu strălucit de preot, și un mare susținător al credinței noastre din moș'-strămoși!.

Biserica lui Hristos este una.

De Pr. căpitan Dr. T. Potcaș.

Biserica lui Hristos este și nevăzută: „*Ci v'ați aproplat de muntele Sionului și de cetatea Dumnezeului celui viu. de Ierusalimul cel ceresc și de zece de mil de îngerii slăvitori, și de adunarea celor întâi născuți cari sunt înscrși în ceruri și de Dumnezeu, judecătorul tuturor, și de duhurile dreptilor celor desăvârșiți.*“ (Evrei XII. 22,23), „*De ce vă uitați cu cludă, voi munți cu vârfuri multe, la muntele pe care Dumnezeu și-l-a ales ca locaș al Său? Pe adevărat. Domnul va tocni acolo în veac de veac.*“ (Psalmul LXVIII. 17). „*Că va fi în zilele cele de apoi arătat muntele Domnului, și casa lui Dumnezeu pe vârfurile munților, și se va îndlța mai presus de dealuri, și vor veni la Dânsul toate neamurile.*“ (Isaia II. 2.) „*Dar nu vă bucurați de aceasta că duhurile se pleacă vouă, ci vă bucurați de aceasta că numele voastre sunt scrise în ceruri.*“ (Luca X. 20). „*Agar este numele muntelui Sinai, în Arabia, și stă în acelaș rând cu cetatea Ierusalimului de acum, care zace în robie împreună cu copiii ei. Cealaltă, care închipuește Ierusalimul cel de sus, este slobodă și este matca noastră.*“ (Galateni IV. 26).

Biserica lui Hristos este luptătoare și biruitoare: „*Dumnezeu ni-a făcut cunoscută taina voinței Sale, după bună plăcerea Sa, astfel cum hotărise în Sine mai înainte spre împlinirea vremilor, ca toate să le aducă iarăși în Hristos, cele din ceruri și cele de pe pământ — toate într'însul.*“ (Efeseni I. 9, 10). „*Pentru că într'însul au fost făcute toate, în ceruri și pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie stăpâniri. Toate s'au făcut prin El și pentru El.*“ (Coloseni I. 16). „*Și cântă o cântare nouă, înaintea tronului și înaintea Bătrânilor și înaintea celor patru făpturi; și nimeni nu putea să învețe cântarea fără numai cel o sută patruzeci și patru de mil, cari fuseseră răscumpărați de pe pământ. Aceștia sunt cari nu s'au întinat cu femei, căci sunt feciorelnici. Aceștia au fost răscumpărați dintre oameni — pârgă lui Dumnezeu și Mielului. Iar în gura lor nu s'a aflat minclună, fiindcă sunt fără prihană.*“ (Apocalipsul XIV. 3-5).

După cele citate acum este, deci, absolut sigur, că Domnul Iisus a întemelat o Biserică văzută și nevăzută, luptătoare și triumfătoare; adică o societate văzută a credincioșilor, pe cari pe toți îi conexează legătura credinței și dragostei; pe cari pe toți îi distinge

pe unul de altul un semn caracteristic, semnul de mărturie al Botezului; cari cu toții sunt supuși unei puteri spirituale, adică apostolilor și succesorilor legitimi ai acelor, episcopilor și preoților, cari vestesc știința Domnului Hristos, botează, mîruiesc, mîluiesc, cunună, desleagă și mijlocesc iertare de păcate, dispun toate cele ce sunt necesare pentru mântuirea sufletului. Această Biserică este noul Ierusalim ce s'a pogorît din cer, deoarece Capul ei, Fiul lui Dumnezeu S'a coborît din cer. Biserica lui Hristos este cetatea lui Dumnezeu, în care singură se poate găsi adevărata cunoștință a lui Dumnezeu, asemenea venerația și adorația Lui, precum odinioară în Ierusalim a fost singurul adevărat templu al lui Dumnezeu, Așadar, cine vrea să cunoască, să învețe și să știe adevărul revelat; cine vrea să primească har, grație și mîntuire, obligat e să intre în această sfântă cetate a lui Dumnezeu, în noul Ierusalim, în Biserica pămîntească a Domnului; pentru că numai acolo este Hristos, Care zise apostolilor: „Că unde sunt doi sau trei, adunați întru numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”. (Matei XVIII. 20). „Și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfîrșitul veacului”. (Matei XXVIII. 20). Apoi, precum numai un Hristos există, așa numai o singură Biserică poate fi și este adevărată; aceea, care e în posesiunea credinței revelate de Domnul Hristos, în posesiunea celor mai perfecte remedii de grație divină și a ierarhilor de drept. Celelalte adunături, cari se numesc pe sine creștine, au împrumutat numai numele creștinismului, dar în realitate nu posedă adevărul acela.

Hristos și Apostolii vorbesc numai despre o singură Biserică, despre o singură comunitate a lui Hristos și despre o singură casă a lui Dumnezeu: „Și Eu zic fie că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu vor birui-o!” (Matei XVI. 18). În îngăduința rostită pentru Sine, pentru apostoli, și pentru toți credincioșii, Domnul Iisus a cuvîntat așa: *Părinte, venit-a ceasul! Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preamărească.* Se roagă apoi: *„Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, ca și ei să fie întru Noi, așa încât lumea să creadă că Tu M'ai trimis. Și mărirea pe care Tu M'ai dat-o, li-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem. Eu întru ei și Tu întru Mine, ca să fie, în una, desăvârșit și să cunoască lumea că Tu M'ai trimis și l-ai iubit pe ei, cum M'ai iubit pe Mine”.* (Ioan XVII. 1, 21—23).

„Oare S'a împărțit Hristos? Nu cumva s'a răstignit Pavel pentru voi? Sau fost-ați botezați în numele lui Pavel?” (1 Corinteni I. 13). „Căci precum trupul unul este, deși are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, cu toată mulțimea lor, alcătuiesc un singur trup — așa este Hristos”. (1 Corinteni XII. 12). „Așa și noi, cel mulți, suntem în Hristos un trup, iar fiecare dintre noi mădulare suntem unii altora”. (Romani XII. 5). „Fiindcă o pâine este, un trup suntem și noi cel mulți, căci toți ne împărțim dintr-o pâine. (1 Corinteni X. 17) „Este un singur trup și un singur Spirit, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre; este un Domn, o credință, un botez, un Dumnezeu și Tatăl tuturor, Carele este peste toate și prin toate și întru voi toți.” (Efeseni IV. 4—6).

Despre o singură Biserică au cunoștință și Sfin-

ții Părinți. Ilustrul părinte al Bisericii, Climent din Alexandria (+ 217) se exprimă astfel: *„Cu toții avem un Tată și un Cavânt, prin care toate s'au înfîlțat; și un Sfântul Duh, care toate le înviorează, chiar așa numai o singură Biserică există, fecloara Măică a tuturor credincioșilor”.* (Predica I. 6).

Clasică e și definiția sfântului Ciprian: *„Un Dumnezeu există, anume un Hristos, și o Biserică, întemeiată prin cavântul Domnului pe piatra credinței apostolești. Un altar este și una preoțime, în afară de care nu se poate institui alt altar și altă preoțime”.* (Epistola 40). Fiindcă, cine nu e unit cu Biserica adevărată, nu e nici cu Hristos, care *„numai o singură Biserică recunoaște ca Mreasă a Sa”*, precum scrie Optatus, în a 10 a replică, dată de el în contra ereziei lui Donat.

Deși în această grandioasă și prodigioasă Biserică a lui Hristos există imense parohii, iar enoriașii câte-unei țări am obișnuit a-i numi împreună: *biserică autocefală*, cum e de exemplu Biserica ortodoxă în România; dar totuși, toate aceste circumscripții mărunte și numeroase sunt numai părțile unei și aceleiași Biserici ecumenice a lui Hristos, care s'a răspândit peste tot pămîntul. Toate aceste, laolaltă, formează un mare întreg, familia lui Dumnezeu, a cărei Cap este Domnul Hristos. Drept aceea, creștinul adevărat, ortodox, în cece privește cele spirituale și sacramentale, este pretutindeni acasă. Adică el, în orice parte a lumii, la parohia creștină ortodoxă de acolo va găsi aceeași credință revelată, aceleași șapte Sfiate Taine, aceleași ceremonii rituale, aceeași liturgie și pe același succesorii legitimi ai Apostolilor.

Aibă cutare arbore oricâte ramuri, cari să se fi întins departe în orice direcție, totuși formează unul și același arbore, pe al cărui trunchiu sunt ele și depe ale cărui rădăcini se nutresc. Emane oricât de multe raze din soare și să lumineze pămîntul, deaceia totuși numai unul este corpul focar ce respiră aceste raze, numai unul e soarele. Oricât de multe mădulare să aibă trupul, totuși numai unul este acel trup (1 Corinteni XII. 12), cu care sunt conexe acelea. Asemenea, fie creștinii ortodocși împrăștiați peste toată lumea, pentru aceea dînșii, totuși, formează numai un trup, al cărui Cap este Hristos. Fie măcar colosală lumea în care creștinii sunt răspândiți în diferite țări; fie măcar oricât de variate și diverse formele de guvernare a Statelor, legile, datinile popoarelor, totuși, Biserica ortodoxă creștină unește într'un întreg, într'o societate dogmatică pe credincioșii ei, viețuitori în aceste diferite ținuturi. Căci Biserica nu se limitează prin granițele deosebitelor țări; doar împărăția aceleia nu e din această lume, deși subsistă și funcționează ea în această lume.

Foarte corect se numește, deci, împărăția a lui Dumnezeu, împărăția a cerurilor, căci e școala pregătirii noastre pentru aceea împărăția cerească mai înaltă, în care vom fi primiți, după lupta acestei vieți. Și precum acolo noi vom avea pe Dumnezeu și pe aleșii Lui în vedere fățișă; tot așa posedăm și aici, în lumea pămîntească, pe Domnul Iisus Hristos.

Pentru că Biserica este trupul Său duhovnicesc; încât cine este unit cu Biserica Lui, unit este cu Hristos și unit e Hristos cu el.

„Ctitorul bisericii lui Hristos în Pecica“: Petru Rusu

După semnele citării, în cari încadrăm acest titlu, e evident, că nu e vorbă de Biserica noastră, ci de alta, care se înfiripează, d'abia acum, în anul 1938 dela Hristos. Prin urmare, în Pecica, n'a existat „biserica lui Hristos“, până nu s'a ivit „ctitorul“ cunoscut, care răspunde la numele de Petru Rusu, cunoscut deja ctitorilor noștri.

Fiindcă insultele continuă la adresa Bisericii noastre, pe teren, în Pecica, după cum și prin coloanele „Unirei“ blăjone, iată-ne în legitimă apărare. Mai mult decât atâta: chiar datori să ne apărăm situația, — deastădată înfățișându-l pe „ctitorul“ în postura ce și-a ales.

Fost dascăl confesional, pe vremuri, crescut cu ajutor dela eparhie.

Apoi, doritor de preoție; dar îi lipseau studiile prealabile necesare, de școală secundară.

După o serie de ani de dascălie, capătă poftă de preoție, nu aiurea ci tocmai la Pecica, comună fruntașă.

În 1912 fu admis ca elev particular la institutul teologic din Arad, pentruca la sfârșitul anului s'ajungă corigent. După corigență, se înscrie, toamna următoare, pe anul al doilea, pentruca să-l încheie la 1914 cu o cădere din trei materii, ceea ce înseamnă: să repeteze anul. Dar n'a făcut o, ci altceva. Se adresează, anume, Consistorului dela Sibiu — care avea multe parohii, pentru cari nu se găseau candidați cu studii sistematice, secundare și teologice — să-l primească la un curs extraordinar.

Zis și făcut! Trecut sumar prin examenul respectiv, obține un certificat, redactat din greșală în forma certificatelor obișnuite, de calificare preoțească. Pe baza acestuia cere, episcopului dela Arad, diaconia pentru — Pecica, din inima câmpiei, sub streșina episcopiei noastre. Aceasta cere lămuriri oficiale dela Sibiu, care răspunde: că l-a admis pe cel d'acum „ctitor“ numai pentru parohii sărace din Arhiepiscopie și că certificatul numai pentru acestea îi este valabil. Deci cere să i se remită certificatul, greșit redactat; dar P. Rusu nu-i dă.

În 1917, Consistorul dela Arad (din ședința dela 21 Dec.) îi declară certificatul de nevalabil pentru eparhia Aradului și enunță urmărirea disciplinară a lui P. Rusu, care mai era încă învățător.

Mai târziu (1922), Consistorul dela Caransebeș cere înformații dela Arad în cauza aceluiași, care, neputând să obțină hirotonie la Arad, se adresase Caransebeșului, fără a avea litere canonice dela Arad. La Caransebeș, prin tangenta alegerii de capelan la Sasca-română — unde a fost ales și întărit, dar nu și-a luat în primire postul — obține hirotonia de diacon, apoi de presbiter și duhovnic.

Dânsului atâta-i trebuia, și nu capelania!

Consistorul din Arad răspunde Caransebeșului în cauză, iar pe „ctitorul“ îl oprește dela orice slujbe, la Pecica.

Prin urmare, iată-i vrednicile: o neputință intelectuală, de două ori dovedită la Teologia din Arad, de a nu fi putut să facă studii și examene teologice. Un certificat de studii preoțești, obținut la Sibiu prin nu știu ce mijloace, dovedit fără teame și anulat. O fraudă dublă cu parohiile: de a fi desertat de acolo unde trebuia să meargă să preoțească. O obținere clandestină și anticanonică a preoției, printr'o nedemnă apucătură, la Caransebeș. Și după toate acestea, marea ticăloșie de a fi intrigat, de o serie de ani, pentru spargerea comunității noastre românești ortodoxe din Pecica, numai ca s'ajungă acolo preot, el neiscusitul și fraudulantul!

Pentru a-și realiza acest scop, s'a oferit mai întâi Sârbilor ortodocși, și a obținut un refuz categoric, egalant cu o binemerită mustrare, dela Consistorul sârbesc din Timișoara.

După aceea s'a dat în brațele Lugojuului uniet.

După asemenea premise și-a început activitatea de „ctitor al bisericii...“ uniete dela Pecica.

Și nu s'a aflat cine să-l convingă despre rătăcirea căilor pe cari alerga, mânat de patimă și de poftă nesocotită de a parveni la ce nu era calificat și vrednic.

Iar întrelăsările celor ce trebuiau să-l ia de scurt, canoniceste, mai din vreme, le-a știut exploata de minune! Așa a prins și legat Lugojuul nădejde de dânsul, la Pecica.

În cele din urmă, — prea de tot târziu, zicem noi — s'au luat măsuri de anchetarea cazului, dupăce dânsul uneltise lungă vreme, ademenind pe câțiva oameni, să treacă la unieți, deoarece vor primi biserică separată și nu vor plăti „stole“. Când, la început de 1936 a fost citat de episcopie, pentru a-și da seamă de faptele sale, s'a prezentat, dar fără să deie nici cel mai mic semn de căință, ci numai de tăgadă.

Ce plătea aceea tăgadă a dovedit-o el însuși, prin lucrurile de mai apoi: În vara aceluiași an, în August, se inaugurează capela gr. catolică la Pecica, în însăși casa dânsului, iar el face pe cantorul uniet; iar după un an trece și dânsul la unieți.

Urmarea tuturor acestor fapte și întâmplări a fost, că episcopia Aradului a rostit asupra dânsului, în Septembrie a. tr., sentința de caterisire, aprobată de P. Sf. Sa episcopul, fiindcă fusese dovedit, de hirotonia anticanonică, obținută în mod clandestin, și fiindcă în loc de a-și fi reparat greșelile, s'a apucat de spargerea Bisericii noastre la Pecica și, în cele din urmă, s'a lepădat de Biserică.

Deci, e un element vrednic de sine însuși și de ceice l-au îmbrățișat, ca pe o unealtă netrebnică și o aducătoare de zizanie.

Trebuța să-i facem această descriere, spre a se ști, în cercuri mai largi, cu cine avem de a face și cu cine face cauză comună episcopia unietă dela Lugoju.

Decât că e cam oacheșe treaba „ctitorului“. Organul episcopiei dela Lugoju, am spus-o și anterior, se lapadă de dânsul, zicând: „cazul dela Pecica“, n'are nicio legătură cu Petru Rusu. Se poate susține așa ceva, după evidentele dovezii contrarii, ale faptelor?

Și'n contradicție cu organul său eparhial, preotul uniet dela Pecica îl proclamă, tocmai din contră — cu bine înțeleasă „benedicțiune“ a „Unirei“ dela Blaj — de „ctitor“!

Nu i așa, că e un perfect acord?

Aceasta promiscuitate și această duplicitate sunt elementul și forța lor vitală.

Încetăm toate acestea pentru ca să se știe: cari sunt premisele regretabilelor întâmplări dela Pecica, la câțiva kilometri de frontiera ungară, și în ce condiții s'a pornit acolo o răsvrătire sufletească.

Dar le încetăm și pentru a pune și întrebarea: Dacă nu cumva sunt temsiuri, pe cari să trebuiască să le examineze o anchetă ministerială, în două direcții:

Că aceea ce face episcopia unietă dela Lugoju, în Pecica și jur, poate fi încadrat în ceea ce s'ar numi o propagandă religioasă admisibilă, sau nu?

Și că nu cumva, oare, este cazul necesității, ca factorii politici și administrativi, din guvern și dela frontieră, să intervină pentru a lămurii și stăvilii meloadele de operațiune ale răsposiului dascăl, pensionar al Statului în aceeași vreme, și ale episcopiei lugojene, ca unele cari nu sunt conforme cu pacea sufletească ce se cere la această frontieră?!

Să vedem: cine, prin ce mijloace va sau vor răspunde la aceste întrebări??

Oaspeți distinși ai Aradului românesc

Marți după amiază ni-au sosit la Arad, o seamă de oaspeți distinși, din Olanda, în frunte cu profesorul dela Universitatea de Utrecht, d. Dr. L. H. Grondijs. D.Sa, care a fost însoțit de doamna și de fisa sa, este invitatul dlui prof. N. Iorga și al Institutului de Istorie universală, ca să țină la București o conferință, pe ziua de 3 Iunie.

Conferința însăși ne interesează; și până să avem informații mai deaproape despre cuprinsul ei, putem vesti, că e din domeniul artei picturale bizantine, fratând despre înfățișările iconografice, ale Mântuitorului ca Răstignit, după iconografia bizantină a veacului XI.

Di prof. Grondijs, firește, este un apreciat bizantinolog, care a primit invitația în această calitate și are să cerceteze și mănăstirile românești, pentru a-și complecta cunoștințele în chestiune, pe pământul românesc. Dar, D-Sa, deși protestant, mai are cu Ortodoxia și alte legături. Doamna soția sa e rusă ortodoxă, dela Moscova, iar fisa sa estebotezată ortodoxă, de I. P. Sf. Sa mitropolitul grec. Evloghie, un prieten personal al dlui profesor Grondijs.

Deci din toate laturile vieții sale, D Sa trăiește într'un mediu ortodox, care încă l-a determinat să fie bucuros de a face studii de bizantinologie și să vină pentru cercelări, acum pentru a doua oară, pe pământ românesc.

Din acele temeuri multiple, rezultă și dragostea cu care a fost îmbrățișat aici, mai ales după ce acum vine pentru a doua oară, la Arad, unde mai umblase singur, acum trei ani.

De data aceasta ni-a venit cu încă un grup de șase persoane, între cari două studente și un student, dintre ai săi elevi, apoi trei intelectuali de marcă: un preot catolic vechiu (care nu se ține de papa), un doctor în Drept și un istoric, cu toții dornicii să studieze istoria Artelor, sporindu-și cunoștințele și experiențele cu cele de pe pământul nostru și de pela bisericile și mănăstirile românești.

Cu acest gând special venind în coaci, pe o durată așa de scurtă, a putut să vadă Marți decuseară malul Murașului și biserica din Cetate; iar a doua zi întregă societatea acestor distinși oaspeți a cercetat pictura veche a bisericii noastre din Lipova și pe cea dela mănăstirea Bodroglui.

Prin mijlocirea redactorului nostru, cu care se află în corespondență, d. profesor Grondijs pusese în vedere Arădanilor chiar să ne țină și nouă conferința menită pentru București. Dar, acum, în exodul unora spre băi și în marea aglomerare de alergări și acțiuni cu încheierea anului școlar și cu celelalte serbări în curs, străjeresti și naționale, s'a abstat dela conferință. Dar ea ni a fost pusă, arădanilor, în prospect, cu alt prilej, pe care d-l prof. Grondijs îl va căuta bucuros.

Chiar ne a autorizat s'o spunem, că ar fi fost foarte bucuros să poată sta mai lung și să vadă, aici mai multe din viața noastră românească, în special să fi dat față cu P. Sf. Sa episcopul nostru.

În treacăt, s'a oprit cu toți însoșitorii săi, venind dela Lipova, într'o comună dela podgorie, ca să vadă deaproape o casă țărănească. Totașa, incidental numai, a văzut Școala Normală și Academia Teologică.

Ținem s'adăogăm încă ceva. Rămânerea aici a

acestor oaspeți distinși a fost făcută plăcută în cea mai mare măsură prin atențiile speciale ale d-lui colonel Mihail Dobriceanu, prefectul județului, care a luat asupra sa rolul celui mai amical amfitrion, asigurându-le tot ce li a trebuit în aceste câteva ceasuri petrecute între noi. Iar din partea societății arădane li-s'au pus la dispoziții persoane cu orientări în chestiile cari îi interesau științificește, precum și pentru alte împărtășiri. Așa, pelângă redactorul nostru, au luat parte între alții, dd. profesori: Vintilă Popescu, Caius Lepa, Țucra, profesoarele: dna Balta și dș. dr. Grozavescu ș. a

Aradul — prin înțelegerea superioară a Domnului prefect — și-a făcut în chipul acesta — deasfădată, mai mult ca alții de altădată! — o datorie fără egal.

I-am mulțumit și-i mulțumim și în public, nu pentru D-Sa care și-a înțeles această datorie, ci pentru că această datorie împlinită așa de frumos să se cunoască și să rămână o pildă de urmat în viitor.

Problema alcoolului*)

De Pr. Tr. Magoș

Este știut, că autoritatea noastră bisericească a hotărât, ca în prima Duminică din luna Iunie al fiecărui an, prin predici și conferințe să se combată alcoolismul și patima beției, în floare încă la poporul nostru, în multe părți.

Apoi în ceea ce privește băuturile spirtoase, din cele mai îndepărtate vremuri s'au găsit și de acei oameni, cari se abțineau dela consumarea lor. În secolul al 2-lea de ex. se ivește secta encratiștilor (Tațianilor), ai căror membri se rețineau dela căsătorie, carne și vin.

Dar în rigorismul lor, au mers atât de departe, încât nici la sf. cuminicătură nu întrebuița vinul, ci numai apa de aceia li-s'a mai dat numele de „aquareieni“ și „hydroparastași“.

În zilele noastre sectarii încă se laudă, că nu beau, dar dacă n'o fac aceasta între oameni de altă credință, apoi pela casele lor lucrurile stau cu totul altfel.

Prin ziare încă mai cetim de întiriparea în unele orașe de asociații. c. f. r. de ex. — antialcoolice — cu abținere totală dela alcool.

În fața acestor concepții rigoriste, sf. noastră biserică, îngăduie membrilor ei consumarea chibzuită a beuturilor alcoolice. Sf. Scriptură încă ne amintește doar, că cea dintâiu minune a Mântuitorului a fost la nunta din Cana, unde a prefăcut apa în vin. Întrebuițarea vinului la nunți și la alte ocazii, pentru a provoca voe bună, o arată p. s. 103 dela Vecernie, care zice, că „vinul veseleşte inima omului“. Evanghelistul Matei (IX. 17) folosește apoi icoana: „Nimeni nu pune vin nou în foi vechi“; iar sf. ap. Pavel îndeamnă pe Timotei, care suferea de stomac, ca pe lângă apă să bea și puțin vin (cf. I Tim. V. 23).

Din cauza apoi că beuturile nu nutresc corpul, ci numai ajută la mistuire, nu sunt oprite nici în sf. Posturi, iar Triodul, îngăduie, ici-colo, puțină gustare de vin. Dar dela aceste îngădueli de a bea, beuturi alcoolice, până la alunecarea în patima beției este nu-

*) Trebuia publicat în Nr. 22. E binevenit și acum.

mai un pas și deaceia tot sf. Biserică a combătut și combated consumarea abuzivă a alcoolului.

Și câte rele nu aduce pe urma ei patima beției. Neajunsurile sărăciei, atât de răspândite la poporul nostru, încă din vechime, sunt atribuite și beției; Cine iubește petrecerile va duce lipsă; și cine iubește vinul nu se îmbogățește. Boala, cearta, multe bătăi și crime, sunt în cele mai multe cazuri tot urmări ale beției. Mîntea omului este și așa destul de întunecată în urma păcatului strămoșesc, și dacă o mai întunecăm și cu beuturi, unde ajungem?

Liga antialcoolică „Temperanța”, cu prilejul congresului din 13 Iunie a. t., iață ce-a constatat: 60% din crimele dela sate se datorește beției. 80% din crime se comit de Sâmbătă seara până Luni dimineața, deci când omul are răgaz să se îmbete; 28% din copiii bețiilor sunt tuberculoși, iar 19% epileptici și tâmpiți; 46% din cazurile de nebunie provin din beție; iar 48% din copiii sătenilor mor înainte de-a fi ajuns la vârsta de cinci ani, din pricina părinților bețivi.

Dar cifrele cari ne pun mai mult pe gânduri sunt aceste; în țara noastră avem 52 460 *cârciumi față de 15 120 școli și 13 632 biserici*, ba ceva și mai mult *80% din crâșme sunt în mâinile străinilor.* (cf. Revista Teologică Nr. 7-8—1937).

Iată de ce, nădăjduim dela noul guvern, că va scăpa poporul de această plagă, închizând multe crâșme, tot atâtea focare de infecție fizică și morală.

Iar frații preoți vor avea de grijă, ca parohianul să nu vândă laptele spre a și cumpăra rachiu; căci bunăstarea materială și sănătatea trupeză a credincioșilor trebuie să le fie una din grijele de competenie.

Despre ce să predicăm?

13 Iunie. Lunea Rusaliilor. Având în vedere serviciul lung, împreună cu slujba vecerniei, în Dumineca Rusaliilor, este mai potrivit a se predica azi.

În Dumineca sf. Părinți s'a vorbit despre aceea, că Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și de o ființă cu Tatăl. Azi este potrivit să vorbim despre al treilea ipostas al Dumnezeirii, despre Duhul sfânt, care deasemenea este Dumnezeu adevărat, împreună mărit și închinat cu Tatăl și cu Fiul. Aceste trei ipostasuri sunt și fiecare în parte, Dumnezeu adevărat. (I. Ioan 5₇). Înainte de toate vom ști, că precum Tatăl și Fiul, așa și Duhul sfânt este vecinic. (Facere 1₂). Și cântarea bisericească zice: „Duhul sfânt era și este și va fi, nici început având, nici încetând”. Iar dacă Tatăl, Fiul și Duhul sfânt mai sunt, atunci trebuie să fie de o fire, de o ființă, de o putere și de o mărire. (Ioan 11₁₃₋₁₅) acest Duh sfânt promis de Dumnezeu în legea veche prin gura profeților (Ioel 2₂₈, Ezech 26₂₇) iar în legea cea nouă prin Iisus Hristos (Luca 24₄₉) a venit în ziua Cincizecimii, în chip de limbă de foc, însoțit de sunet ca al unui vânt puternic.

Suflarea și sunetul închipuie viața, pentru că Duhul sfânt este de viață făcător și dătător de viață. Focul care este simbolul curățirii, acela lămurește, reînnoiește și luminează. (Ps. 103). El luminează și încălzește lumea prin mulțimea darurilor sale.

La turnul Babel, limbile au fost amestecate și împrăștiate pe suprafața a tot pământul. La Rusaliu, focul iubirii a întărit inimile, a aprins căldura dragostii și pe Apostoli i-a luminat cu darul Duhului sf., ca

grăind în felurite limbi să unească pe oameni într'o singură limbă, cea a dragostei, împreunându-l într'o singură biserică, biserică lui Hristos, în care se află toate darurile Duhului Sfânt, în sfințele Taine, în rugăcuni și în sfințele slujbe.

Veniți astăzi toate neamurile să ne închinăm Dumnezeirii în trei ipostasuri Fiul în Tatăl împreună cu sfântul Duh, (Mărirea vecerniei) și așa să zicem: „Impărate ceresc mângăitorule, Duhul adevărului, carele pretatindenea ești și toate le plinești, visterul bunățăților și dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată spurcăciunea și mântuește, Bunule suflete e noastre.”

In atenția Preoților penzionari*)

de Pr. Nicolae Crișmariu, Timișoara.

Trecerea preoților la Casa de penziuni a Statului, se pare că a ușorat grija apăsătoare, ce o aveau pentru asigurarea bătrânețelor. E însă o ușurare de jumătate. Penziune sub trei mii Lei și până la patru mii, pentru preot, ca om intelectual, nu e suficientă. Se va putea însă ameliora penziunea preoților, luându-se ca bază de plată și venitele din enorie și plăcind după ele cotizație, ca pentru plata dela stat. Problema aceasta e arzătoare, că atinge nu numai latura materială, ci și prestigiul preoției. De aceea credem, că Clerul nostru nu-l poate suporta și va veni vremea, când se va stărui nu fără rezultat, la schimbarea acestei stări, pentru a nu rămâne Clerul mai pe jos de Corpul didactic.

De astă dată însă, cei mai nedreptățiți sunt preoții penzionați de Biserică și trecuți ca penzionați, la Casa de penziuni a Statului. Acestora, la timpul său, li-s'a detras curbele dela salariu, nesocotindu-se nici la penziune; pecând preoților după ei următorii la penzionare, li-se compută curbele la salariu, prin urmare și la penziune.

Trebuie însă să recunoaștem, că Statul și-a arătat bunăvoința către preoții trecuți la Stat, ca penzionați de Biserică prin aceea, că a votat o lege favorabilă preoților, pe cari să i rebonifice Biserică, iar Biserică va fi rebonificată de Stat, pentru pierderea suferită prin legea converziunii, putând astfel satisface doleanțele preoților.

Incurajați de acest raport, stabilit între Stat și Biserică și, îndemnați de cuvintele Mântuitorului: „Cereți și veți lua, bateți și vi se va deschide”, preoții penzionați de Biserică și trecuți la Stat, sunt datori să-și clarifice situația lor înaintea Înaltei Autorități bisericești, printr'un memoriu, împreună cu cererea ajutorului, care în baza legii și a raportului amintit credem că nu li se va denega.

În scopul așternerii memoriului, părinții preoți interesați, sunt rugați a-și comunica scrisorile, la *Timișoara I, Bd. Diaconovici Loga, 9*, locul domiciliului lor, pentru a le putea comunica, eventual, pe calea poștei, timpul și locul convenirii în scopul semnării memoriului.

*) Publicăm cele de mai sus, din considerație către autor ca și față de cauza pentru care s'au scris acestea.

Cronică

„Ziua Eroilor”, praznic național din ziua Înălțării Domnului, a fost sărbătorită și de data aceasta cu în-suflețire și cu o manifestație impunătoare ca proporții. Procesiunea zilei a pornit, după săvârșirea sfintei liturghii, dela catedrală, într'un cortegiu impunător: de mare sobor preoțesc, reprezentanții autorităților, școalele în ordinea străjerească de mai înainte pregătită, și Armata. De data aceasta procesiunea principală-procesiunile fiind mai multe, repartizându-se celelalte culte pela deosebite cimiterii — pornind dela catedrală, a dat pe strada principală până la monumentul-cruce al martirilor noștri arădani. Acolo, după slujba rânduită de pomenirea martirilor, pontificată de I. P. Cuv. Sa arhimandritul Dr. I. I. Suciu, cu un sobor de 24 preoți și patru diaconi, s'au ținut și cuvântări, din partea comandantului străjerilor, d. Ascaniu Crișan, director de liceu, și din partea diui general. Străjerii au cântat „Tatăl nostru”, iar în semnul pietății, au fost depuse coroane pe Crucea de pomenire a martirilor. Procesiunea, după acestea, a întors, în aceeași ordine, la catedrală, de unde apoi s'au împrăștiat, fiecare la ale sale, ducând cu sine conștiința de a fi participat la un datornic și înălțător act de pietate către martirii și eroii Neamului.

Serbările dela Budapesta, din prilejul celor 900 ani dela moartea primului rege ungar, Stefan I, supranumit „sfântul”, începură la 31 Mai, imediat după ce se isprăvi congresul mondial, euharistic, al catolicilor. Legatul papal, cardinalul Pacelli, care a prezidat congresul euharistic, a rămas să fie de față și la cestele serbări, specific ungurești, împreunate cu purtarea în procesiune a „mânei drepte”, despre care se afirmă că ar fi a primului rege ungar. Până aci mai înțelegem, așa de silă, chiar și prezența legatului papal la aceste serbări. În ce notă au decurs pe mai departe aceste serbări „religioase” — la care, accentuăm, a asistat și legatul papal — se vede de acolo că, după mărturia celor transmise prin radio, în legătură cu ele s'au executat, de corurile ungurești, și anumite marșuri politice. Intre ele, cele din revoluția dela 1848. S'a cântat în acest chip și marșul de atunci al teologilor greco-catolici, tot în refrenul „galambom...” (porumbița mea), bine înțeles: în text unguresc!

A naibii de îndărătnică mai e „cuscria” asta catolică! Ea are și-o tradiție deja. Însă mai înainte de amintitul marș din revoluție, dupăcum ni-o spune istoricul unit Al. Papiu Ilarian (I, 122—5). curtea episcopului Leményi dela Blaj era maghiarizată, iar teologii lui din seminar cântau cântece naționale ungurești, cu „Kis-Komárom, nagy Komárom”. În puterea acestei tradiții de șogorșag catolic se duseră, „catolicii români” la congresul euharistic din Budapesta — cuibul revizionismului maghiar, alintat și prin serbările „sfântului”, la cari a luat parte și secretarul de stat al Vaticanului — ca să se inspire de „latinitatea”... lui Horthy?

Ce să mai zicem, decât: Uscături ale Neamului „Kis-Komárom, nagy-Komárom... galambom”!

Iuliu Vuia (1865—1933) — un nume și-o semnificație — dorim să înregistrăm, chiar și numai în trecătoare, de data asta, în coloanele noastre. La 3 Iunie a. c. s'au împlinit cinci ani dela moartea acestui străduitor om, care s'a achitat pe deplin de rosturile sale

în viață. Născut după mamă din filca lui Constantin Diaconovici-Loga, mare om de școală în vremea sa, și-a ales cariera dascălească, de învățător confesional, în eparhia Aradului. Autor de manuale școlare pentru tot cursul primar și supraprimar, și-a dat și în această privință întreagă contribuția sufletească. În aceeași vreme s'a îndeletnicit și cu cercetări istorice, și și pe terenul luptelor naționale românești. După înfăptuirea idealului național, acum om în vârstă, s'a sufulcat la carte studențească, întregindu-și școala secundară, pentruca apoi, trecut pela universitate, să obțină îndreptățirile necesare de profesor secundar. A ajuns profesor și mai apoi director la Școala Normală ortodoxă, „Ioan Popasu” dela Caransebeș (ajunsă acum sub conducerea unui unlet!). Neastâmpărul său de muncă nu l-a părăsit nici până în cele din urmă, când a publicat o remarcabilă monografie istorică despre vechile „Districtus Valachorum” din Banat. Și, pelângă aceasta, a lăsat după sine, în manuscris neterminat, „Istoria Culturii naționale bănățene”, care ar trebui dată la lumină, să nu se piardă.

Inclinăm memoriei lui aceste șire de pomenire, cari i-se cuvîr, și încă mai mult.

Un medic cititor de biserică avem de a înregistra, în persoana d-lui Dr. Alexandru Hașăș, prim-medic veterinar, și inspector din Oradea. D-Sa adică și-a luat angajamentul și a oferit mijloacele necesare ca, spre a evita pe viitor prohodirea unor morți de ai noștri în paraclis străin, să ridice un paraclis ortodox, în cimitirul Ralicovschi. La 1 Mai s'a și făcut sfințirea pietrii fundamentale, prin Prea Sf. Sa Episcopul locului, Nicolae, cu asistență cuvenită, și cu mare bucurie în sufletele credincioșilor noștri din Oradea. Paraclisul va adăposti rămășițele pământești ale soției cititorului, răposată anul trecut, ca și pe ale cititorului însuși, — ceea ce să fie cât mai târziu, pentruca viața să i prilejuiască multe alte fapte bune, pelângă cea de acum.

Informațiuni

P. Sf. Sa Părintele episcop Andrei a plecat Marți în 24 Mai, după terminarea lucrărilor adunării eparhiale, pentru o vreme, la Karlsbad, pentru a-și urma cura, ca și în anul trecut.

A murit și Mama Poetului Octavian Goga. Gazetele aduc știrea aceasta, așteptată după cursul lucrurilor din viața pământească a acestei venerabile matroane, care s'a stins, la vârstă de 83 ani, într'un sanator din Sibiu. Deși ne așteptam la acest desnodământ firesc, care este o deslegare de cele pământești neajunsuri și dureri, totuși, moartea aceleia, care a strălucit prin calitatea de mamă duioasă a marelui Poet național și prin afirmarea sa culturală personală, ca învățătoare și ca propagandistă culturală — ne mișcă adânc.

Stăm, cu evlavie și cuviincioasă recunoștință, în fața morții acestei mame, trecută de acum în sferele senine alături de fiul său, și ne sim-

țim cu atât mai mișcați, cu cât decedata, nici până în clipa morții sale, n'a știut de durerea unui neam, depe urma morții celui ce a fost poetul și bărbatul de Stat, Octavian Goga, marele ei fiu. Sufletele lor, de sigur, se vor fi întâlnit acolo, în brațele Domnului din Ceruri, cătră care se înalță rugile noastre, pentru a-mândoi.

Nr. 4566/1938.

Comunicate

V. Consiliu Central bisericesc, prin adresa sa No. 4934/938 Ne înștiințează, că, de pe urma propunerii sale, s'a încuviințat din partea Fundației Culturale Regale „Principele Carol”, ca, în scopul unei colaborări din viitor, cât mai desăvârșită și mai armonică între echipele regale studențești și organele Bisericii, preoții noștri, din parohii unde activează asemenea Echipe, să fie cooptați în sfaturile căminelor culturale, ca șefi ai secțiilor religioase.

Prin asemenea colaborare, preoții vor putea adânci și desăvârși lucrarea morală religioasă, nu numai în timpul celor trei luni de lucrare a Echipelor, ci și în restul anului, cu ajutorul Căminului cultural.

Comunicăm acestea pentru cunoașterea și urmare din partea Cucernicilor preoți, unde și când va fi cazul. Arad, 23 Mai 1938.

† Andrei
Episcop

Dr. Gh. Ciuhandu
consilier ref. eparhial

Nr. 3768/1938.

Cu privire la publicațiile sectare, am primit și publicăm, pentru știre și acomodare, organelor în subordine, următoarea dispoziție primită pe calea Prefecturii județului Arad:

„Copie: de pe originalul nostru circular Nr. 43382 S. din 15 Iulie 1937. Ministerul de Interne, Direcțiunea Generală a poliției, Serviciul de Informațiuni. Domnule Prefect, urmare la ordinul nostru circular Nr. 32.412 din 25 Mai a. c., în legătură cu noua decizie Nr. 4781 din 17 Aprilie a. c., a Ministerului Cultelor și Artelor, privitoare la regimul general al cultelor, avem onoarea a Vă aduce la cunoștință și dispozițiunile de mai jos, comunicate de Ministerul Cultelor și Artelor. 1. Pentru societățile religioase autorizate să funcționeze: Asociațiile religioase recunoscute, sunt libere să editeze și să vândă pentru credincioșii lor orice scriere, în care să se desvolte doctrina, ritul și în care să se dea îndrumări practice de orice natură. Astfel de scrieri nu se pot oferi credincioșilor altor culte, ci se pot vinde liber în librării, în chioscuri, în casele de rugăciuni ale asociațiilor și ale filialelor lor. Celor cari vor contraveni acestor dispozițiuni, li se vor confisca scrierile și vor fi trimiși la urma lor.

Broșurile confiscate, împreună cu actele dresate, vor fi înaintate Direcțiunii Generale a Poliției. 1. Pentru colportorii ortodoksi: Toți colportorii de cărți, broșuri, icoane și alte obiecte bisericești, trebuie să aibă autorizația Sf. Sinod și consimțământul episcopului, în eparhia cărăua colportează. Comunicându-Vă cele ce preced, Vă rugăm să binevoiți a dispune ca aceste dispozițiuni să fie aduse la cunoștința organelor

administrative din județul DVOastră, care de comun acord cu organele jandermeriei și poliției, să vegheze la stricta lor executare. Ministru, ss. Marinescu. Director General, ss. E. Negulescu. p. conf. ss. Zețu. Pentru conformitate: ss. Dan.

Arad, la 24 Mai 1938.

Consiliul eparhial.

Licitație minuendă

Consiliul parohial ort. rom. din comuna Leauș p. u. Baia de Criș jud. Hunedoara pe baza planului și devizului aprobat de către Ven. Consiliu Eparhial cu No. 4385/1938, publică licitație minuendă cu oferte închise pe ziua de 13 Iunie 1938 ora 14 în localul Școlii primare din Leauș, pentru darea în întreprindere a zidirii unei noi biserici.

1. Planul, devizul și caetul de sarcini se pot vedea în fiecare zi la oficiul parohial din Leauș.
2. Toți concurenții vor înainta odată cu oferta și o garanție de 5% din valoarea lucrării în numerar.
3. Spese de participare licitanților, nu se vor da.
4. Concurenții trebuie să posede autorizații pentru a putea executa astfel de lucrări.
5. Consiliul parohial își rezervă dreptul a încredința lucrările aceluia în care va avea mai multă încredere, fără considerare la rezultatul licitației.
6. In caz că prima licitație va fi fără rezultat, se va ține a doua licitație în ziua de 19 Iunie 1938 la aceeași oră și local.

Data, din ședința Consiliului parohial din Leauș la 29 Mai 1938.

ss. Alexandru Pârvu
secretar.

ss. Pr. Ioan Leucian
Președinte.

No. 4465/1938.

Concurs

În urma deciziunii arhieresti No. 4465/1938 devenind vacantă parohia Comeat cu filiile ei, — pentru îndeplinirea acestei parohii se publică concurs din oficiu cu termen de 30 de zile dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala”.

Conform concursului publicat în „Biserica și Școala” Nr. 48 din 29 Noembrie 1931, venitele împreunate cu această parohie sunt:

1. Casă parohială cu intravilan.
2. Una sesiune parohială de 32 jughere.
3. Stolele și birul legal.
4. Intregirea dela Stat.

Cel ce va fi instituit va suporta toate impozitele, va catehiza elevii dela școala primară din parohie și filiile Bogda și Sintar a căror enoriași sunt obligați a pune la dispoziția preotului catihet căraușie pentru deplasare la orele de religie.

Reflecții cu considerare și la comunicațiunea Nr. 2334/1938, publicată în „Biserica și Școala” Nr. 14 din 3 Aprilie a. c. vor cere învoirea prealabilă a Prea Sf. Sale Episcopului Eparhial Andrei pentru a putea concura; iar cererea de concurs împreună cu toate actele o vor înainta Consiliului eparhial Arad și vor cere aprobarea protopopului pentru a se putea prezenta în parohie înaintea alegătorilor pentru a cânta respectiv a oficiu serviciul religios și a cuvânta.

Arad, în 18 Mai 1938.

† Andrei
Episcop

Mihai Păcățian
consilier referent